

Carsten Markussen,
Økologikonsulent
i Økologisk Landsforening

BEPLANTNING I HØNSEGÅRDE

Økologiske hønsegårde kan med fordel tilplantes med nytte- eller forskønnende buske og træer. Formålet er primært at gøre arealet attraktivt for hønsene og højne deres velfærd og sundhed.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

LDP 2020

 Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug, Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikterne og Miljø- og Fødevareministeriet.

FORMÅL MED BEPLANTNING

Hønen er skovfugl af natur, og træer og buske er derfor med til at give hønsene et optimalt miljø. En attraktiv, tilplantet hønsegård, der motiverer hønerne til at trække ud af huset, kan sænke stressniveau og aggression, højne sundheden samt bidrage til foderforsyningen.

Beplantningen kan samtidig opfylde sekundære mål:

- » Mindske tab af næringsstoffer
- » Skabe mangfoldighed og føde til bestøvere
- » Skabe nye forretningsområder

Beplantninger kan bidrage med supplerende indtægter. Det er tilfældet, hvis man planter fx. pil og poppel til energiproduktion eller frugttræer. Det er væsentligt at afklare, hvad hovedformålet med beplantningen er og kende krav og regler, inden man sætter spaden i jorden.

BIODIVERSITETS-PLANTNING

Ud over hønernes trivsel er formålet at skabe større mangfoldighed og liv på arealet. En beplantning med blomstrende arter over en lang periode giver føde til bier og andre bestøvere og giver besøgende et indbydende indtryk.

Anbefalinger

- » Plant i mosaik, dvs. i artsgrupper, der former sig uregelmæssigt og væver sig ind mellem hinanden. Lad hønsene klare ukrudtsbekæmpelsen
- » Plant blandinger af arter i mindre grupper. Det kan være i rækker eller lunde med græs eller andre udsåede afgrøder imellem. Kræver ukrudtsbekæmpelse/vedligehold
- » Vælg blomstrende og gerne hjemmehørende arter = bedst for bestøvere og biodiversitet

Økonomi

I dette eksempel er der plantet 25 lunde à 37 planter, dvs. 925 planter/ha. Priser er anslået (2015).

» 925 planter à 7,00 kr.	6.500 kr.
» Plantning, 10 timer à 150 kr.	1.500 kr.
» Beskyttelsesrør eller hegn	1.500 kr.

Plantevalg

- » Hjemmehørende: tørst, alm. røn, vildæble, hæg, hvidtjørn, alm. hyld, ribs, benved, kvalkved, blågrøn rose, æblerose
- » Ikke hjemmehørende: Kvæde, mirabel, fuglekirsebær, vild pære, druehyld

ENERGI-PLANTNING

Formålet er at høste biomasse til energi samtidig med at hønsenes behov for beskyttelse tilgodeses. Derfor skal plantningen være rationel og tilpasset maskinel høst. Pil og poppel er begge velegnede til formålet.

Plantes pil og poppel efter reglerne for lavskov, er arealet berettiget til grundbetaling. Se reglerne i NaturErhvervstyrelsens Vejledning om grundbetaling og grøn støtte.

Væsentlige krav er (2015):

- » Plantetal pil: 8000 pr. ha,
- » Plantetal poppel: 2000 pr. ha
- » Højst 20 pct. køreareal og gange
- » Stævning/høst mindst hvert 10. år

Anbefalinger om pil

- » Bekæmp rod ukrudt inden plantning
- » Vælg sort/klon med kraftig vækst første år
- » Plant dybt = god mulighed for ukrudtsstrigling.
- » Hvis maskinel høst: plant i dobbeltrækker med 75 cm imellem og 150 cm mellem dobbeltrækkerne
- » Plant i rækker ud fra huset, så hønsene ledes ud på arealet langs rækkerne
- » Sørg for god vandforsyning
- » Beskyt nyplantning mod hønsene
- » Ukrudt: Effektiv ukrudtsbekæmpelse 1. og 2. år er afgørende. Strigl hver 10. dag til pilen er 50 cm høj. Derefter rækkefræser eller radrenser

Anbefalinger om poppel

- » Bekæmp rod ukrudt inden plantning
- » Kan plantes som pil (8000 planter/ha) = høst hvert 2.-3. år
- » Kan plantes med 3 meter mellem rækker = høst hvert 8.-9. år
- » Anvend barrødsplanter
- » Sort skal passe til jordtype, poppel tåler ikke vandlidende jord

Økonomi

Økologisk pil/poppel til energi vurderes at kunne give samme DB som almindelige landbrugsafgrøder, ca. 3000-4000 kr./ha.

Udbyttet i pil svinger - afhængig af sort, gødsning og ikke mindst ukrudtstryk - mellem 1 og 16 ton tørstof.

Det koster ca. 8.500 kr./ha at etablere arealet.

FRUGTPLANTAGE

Det er muligt at kombinere frugt- og fjerkræproduktion, og flere har gode erfaringer med det. Frugttræer giver god beskyttelse og tiltrækker og leverer fødemuligheder til fjerkræet, som til gengæld bidrager med gødning og bekæmpelse af ukrudt og skadedyr. Beslut, om det er en mindre produktion til selvpluk og lokalt salg eller professionel frugtavl i større målestok, du vil etablere. Anlægsinvesteringen er stor.

Anbefalinger

- » Lokaliteten skal være velegnet til frugtproduktion – ikke sen nattefrost
- » Plantagen etableres rationelt med henblik på pasning og høst
- » Træer/buske beskyttes mod høns de første 1-3 år
- » Bærbuske skal hegnes fra forud for høst
- » Så kløvergræs mellem rækkerne
- » Søg specialviden og konsulenthjælp

Investering og økonomi

Der er mulighed for stor indtjening i økologisk frugtavl, hvis plantagen passes professionelt, men der kan være meget store udsving fra år til år.

- » Omkostningerne til tilplantning er ca. 100.000 – 150.000 kr./ha.
- » Maskinbehov: fræser, der kan fræse i træerækken, såmaskine til kløvergræs, slåmaskine, der ikke skader træerne

REGLER OG TILSKUD

Det er muligt at få grundbetaling og økologistøtte til hønsegårde tilplantet med energiafgrøder/lavskov og frugt/bær. Alt efter plantevalg gælder forskellige regler. Der er i 2015 et tillæg til økologisk frugt på 4000 kr./ha. Der skal være tale om en decideret frugtplantage, og der er krav til plantetal mm (link).

Såvel ved energiafgrøder som frugttræer kan det være nødvendigt at oprette særskilte marker for de dele af hønsegården, der opfylder kravene om planteantal, hvis ikke hele arealet er støtteberettiget.

Vælger man afgrødekoden 'Hønsegård, permanent græs' i Fællesskemaet, nedsættes tilskuddet forholdsvist med andelen af træbeplantet areal.

Vær opmærksom på, at arealer, der ikke er berettiget til grundbetaling, heller ikke er berettiget til økologitilskud.

YDERLIGERE INFORMATION

Pjecer mm.

- » Indretning og drift af hønsegårde
- » Beplantning i økologiske hønsegårde
- » Artikel om multifunktionelle hønsegårde, 9. nov. 2011

Film

Træer og buske i hønsegårde

Rådgivning

- » Om økologi og beplantning i hønsegårde: Økologisk Landsforening
- » Specialrådgivning, frugt: Økologisk rådgivning
- » Specialrådgivning, fjerkræ: SEGES

Andet

- » NaturErhvervstyrelsen: Vejledning om grundbetaling 2015
- » NaturErhvervstyrelsen: Tilskud til økologi